

Evaluace Národní soustavy kvalifikací

stav do konce roku 2020

Obsah

0	Úvod	3
1	Manažerské shrnutí	3
2	Popis vývoje Národní soustavy kvalifikací v letech 2005–2020	3
3	Klíčové události, změny a výstupy v Národní soustavě kvalifikací v letech 2004–2020	6
4	Aktuální stav Národní soustavy kvalifikací (duben 2020)	7
5	Evaluace hlavních funkcí Národní soustavy kvalifikací	8
5.1	Národní soustava kvalifikací jako registr profesních kvalifikací	8
5.2	Ověřování výsledků dalšího vzdělávání – autorizace a počty osvědčení	10
	Školy jako autorizované osoby v letech 2010–2020	13
5.3	Naplnění kvalifikačních požadavků vyplývajících z oborových legislativních předpisů	14
	Vazba Národní soustavy kvalifikací na jiné legislativní normy	14
	Vazba Národní soustavy kvalifikací na živnostenský zákon	15
	Vazba Národní soustavy kvalifikací na zákon o zaměstnanosti	16
	Školy jako poskytovatelé rekvalifikačních kurzů	16
5.4	Možnost získat prostřednictvím Národní soustavy kvalifikací stupeň vzdělání	17
5.5	Vztah Národní soustavy kvalifikací a počátečního vzdělávání	18
	Školy jako centra celoživotního učení – projekt UNIV	18
	Popis role Národní soustavy kvalifikací v počátečním vzdělávání	18
	Začleňování profesních kvalifikací do školních vzdělávacích programů v rámci projektu Modernizace odborného vzdělávání	19
	Současné využití Národní soustavy kvalifikací v počátečním vzdělávání	19
	Využití Národní soustavy kvalifikací v rámci inovace oborové soustavy	20
5.6	Národní soustava kvalifikací jako zdroj informací v personální praxi firem	21
	Nábor a výběr zaměstnanců	21
	Zpracování plánu rozvoje zaměstnanců	22
	Ověřování kompetencí zaměstnanců	22
	Motivování zaměstnanců	22
	Optimalizace profesní skladby zaměstnanců	22
5.7	Dodatek k osvědčení Europass, možnost získat vyšší ověření, tzv. apostilu	22
5.8	Finanční přínos Národní soustavy kvalifikací	23
5.9	Národní soustava kvalifikací naplňuje strategické dokumenty	23
5.10	Národní soustava kvalifikací plní osvětovou roli v oblasti dalšího vzdělávání	25
6	SWOT analýza stávajícího systému Národní soustavy kvalifikací	27
7	Závěr	28

0 Úvod

Cílem materiálu je vyhodnotit a popsat systém a stav Národní soustavy kvalifikací (dále jen „NSK“) tak, jak jej bylo možné ověřit a kvantifikovat ke konci roku 2020.

Konkrétní návrhy fungování a rozvoje NSK po roce 2020 jsou definovány v materiálu „Návrh implementace Národní soustavy kvalifikací po skončení povinné udržitelnosti projektu NSK2“, č. j.: MSMT–7359/2021. Materiál dále navazuje na materiál „Komplexní analýza Národní soustavy kvalifikací“ zpracovaný v roce 2017, č. j.: MSMT–25459/2017.

1 Manažerské shrnutí

Národní soustava kvalifikací je registr profesních kvalifikací (PK) obsahující ucelený soubor popisů kompetencí pokrývající 125 oborů vzdělání a umožňující získání 51 živností.

V letech 2005–2008 probíhal projekt NSK1, který byl mj. zaměřen na tvorbu profesních kvalifikací nižších kvalifikačních úrovní EQF 2–3. Dokončení naplňování soustavy a rozvoj jejího praktického využívání zajišťoval projekt NSK2 – Rozvoj a implementace Národní soustavy kvalifikací (2009–2015). Zaměřil se na kvalifikace vyšších kvalifikačních úrovní, zejména na úroveň 4, odpovídající vzdělávání v oborech vzdělání ukončených maturitní zkouškou. Souběžně byly rovněž připravovány i kvalifikační a hodnotící standardy pro profesní kvalifikace vyšších úrovní (5–7), jejichž vznik požaduje trh práce. V současné době díky výše uvedenému pokrytí lze považovat soustavu zejména pro profesní kvalifikace v úrovni EQF 2–4 za plně funkční a není třeba ji v tuto chvíli rozšiřovat v objemu, jako tomu bylo dosud.

Proces tvorby a následné schválení profesních kvalifikací je postaven na vzájemné spolupráci zaměstnavatelů, vzdělavatelů a zástupců státní správy. Je však ovlivněn limity ze strany zákona č. 179/2006 Sb., popřípadě jinou oborovou legislativou nebo specifickými požadavky zaměstnavatelů.

Negativní stránkou NSK je zejména velký počet profesních kvalifikací bez autorizované osoby a z toho vyplývající nerealizace zkoušek z řady profesních kvalifikací, téměř nulová propagace celého systému a složitý a tím časově náročný proces schvalování profesních kvalifikací.

Hlavním přínosem Národní soustavy kvalifikací dle provedené evaluace je vybudování uceleného systému odrážejícího a mapujícího potřeby trhu práce, existence profesních kvalifikací, které mají vazbu na jinou oborovou legislativu, povinnost ukončení rekvalifikací zkouškou z profesní kvalifikace, možnost přistoupení k závěrečným zkouškám po složení úplné profesní kvalifikace i možnost ověření znalostí a dovedností, které nemají odraz v počátečním vzdělávání.

2 Popis vývoje Národní soustavy kvalifikací v letech 2005–2020

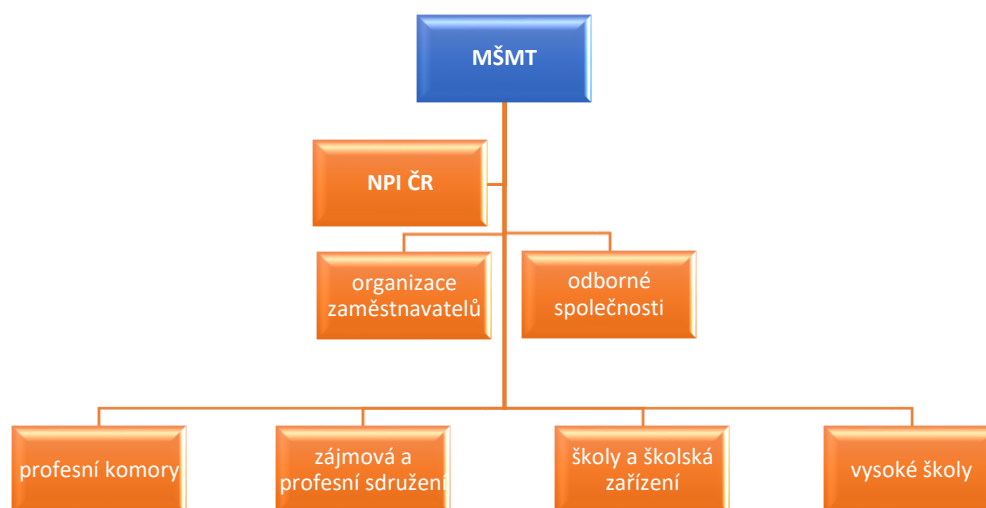
Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy je odpovědné za budování, rozvoj a implementaci NSK tak, jak stanoví zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Přípravou návrhů kvalifikačních a hodnotících standardů profesních kvalifikací a metodickou podporou všech procesů je ze zákona pověřena organizace ministerstva, a to do roku 2020 Národní ústav pro vzdělávání (NUV), po reorganizaci od roku 2020 pak Národní pedagogický institut ČR (NPI ČR, dále v textu jen NPI ČR). Ta při přípravě PK spolupracuje s profesními komorami, zájmovými a profesními sdruženími, organizacemi zaměstnavatelů, odbornými společnostmi, sdruženími právnických osob

vykonávajících činnost škol zapsaných do rejstříku škol a školských zařízení a s reprezentací vysokých škol.

Profesní kvalifikace zveřejňuje NPI ČR veřejně přístupným způsobem na webovém portálu narodnikvalifikace.cz. Tímto mechanismem je zaručeno pružné budování celé soustavy, která odráží aktuální potřeby trhu práce a zaměstnavatelů.

Obr. 1 – Aktéři spolupracující při tvorbě profesních kvalifikací

Naplňování NSK bylo v letech 2005–2008 realizováno v rámci projektu NSK1 – Rozvoj národní soustavy kvalifikací, financovaného z evropských strukturálních fondů. Na něj navázal projekt NSK2 – Rozvoj a implementace Národní soustavy kvalifikací (2009–2015). Při realizaci projektů NSK a NSK2 se podařilo **vytvořit soustavu popisů profesních kvalifikací, která umožňuje občanům ČR získat osvědčení o PK, a tím zvýšit jejich uplatnitelnost na trhu práce.**

NSK má zároveň řadu dalších rolí, které vycházejí ze skutečnosti, že se jedná o unikátní rozsáhlou a komplexní databázi odborných kompetencí potřebných pro výkon různých pracovních činností, které odrážejí aktuální potřeby trhu práce. NSK se díky tomu stala jedním z hlavních zdrojů pro úpravy a revize obsahu rámcových vzdělávacích programů odborného vzdělávání v ČR (projekt Modernizace odborného vzdělávání – MOV) a je zdrojem pro popisy pracovních náplní v personální praxi, je východiskem pro nastavení možnosti modularizace rekvalifikačních programů, kterou řeší MPSV ve svém projektu Zvyšování kvality a efektivity systému dalšího vzdělávání ve spolupráci se zaměstnavateli – Kvasar.

V letech 2016–2020, v době povinné pětileté udržitelnosti projektu NSK2, probíhalo další budování NSK. Parametry udržitelnosti stanovil materiál MŠMT „*Návrh zajištění implementace zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, v roce 2016 a dále*“ (MSMT–6677/2015–1). Zde bylo rozhodnuto o zajištění financování tvorby systému NSK za státního rozpočtu. Do tohoto procesu byli v průběhu projektů i po roce 2016 (v souladu se zákonem) zapojeni zástupci reprezentativních zaměstnavatelů sdružených v konsorciu Hospodářské komory ČR (HK ČR) a Svazu průmyslu a dopravy ČR (SPD ČR), ať již byla jejich účast hrazena formou dohod o provedení práce, nebo byly tyto činnosti od roku 2017 řešeny dodávkou a smluvním vztahem s NPI ČR (resp. NUV). Do tvorby bylo takto zapojeno okolo 2000 odborníků ročně.

Ti byli sdruženi v neformálních dobrovolných uskupeních, tzv. sektorových radách, jejichž činnost koordinovala HK ČR a SP ČR.

Naprostá většina realizovaných aktivit byla zaměřena na tvorbu nových a revize platných profesních kvalifikací s tím, že dodavatel/zástupci zaměstnavatelů byli placeni za zpracovanou jednotku – profesní kvalifikaci. Na základě parametrů udržitelnosti (dle projektové žádosti) byla tvorba realizována v maximálním rozsahu 340 nových, resp. revizí PK ročně. Pravidelně měly být revidovány standardy po cca 3–4leté lhůtě z důvodů udržení aktuálnosti jejich obsahu. Tento režim byl udržen v letech 2016–2018, v roce 2019 a 2020 probíhala tvorba a revize profesních kvalifikací v menším rozsahu (2019 pro 250 PK, v roce 2020 cca 100 PK), protože do pravidelných revizí již nebyly na základě rozhodnutí porady vedení MŠMT zařazovány profesní kvalifikace, které nemají autorizovanou osobu.

Rok 2020 byl poslední v režimu povinné udržitelnosti projektu NSK2 a zároveň v listopadu 2020 skončila smlouva o Zajištění zapojování zaměstnavatelů do tvorby a revizí standardů profesních kvalifikací, která byla uzavřena mezi NPI ČR s Konsorciem HK ČR a SPD ČR. Profesní kvalifikace byly zařazovány do revizí v cca 4letých periodách, návrhy vytvářely pracovní skupiny složené ze zástupců zaměstnavatelů – tedy odborníci z praxe. Výsledek práce pracovní skupiny byl pak validován v sektorových radách, NPI ČR v tomto procesu zastávalo metodickou úlohu. NSK je tedy po věcné stránce zpracovávána zástupci zaměstnavatelů, odborníky a experty z praxe.

3 Klíčové události, změny a výstupy v Národní soustavě kvalifikací v letech 2004–2020

Tabulka č. 1 – Přehled klíčových událostí, změn a výstupů v NSK v letech 2004–2020

2004	Zapojení do práce skupiny pro kvalifikační rámce v projektu OECD. Příprava systémového projektu NSK1. Zahájení přenosu zahraničních zkušeností s uznáváním výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v mezinárodním projektu EPANIL.
2005	Schválení systémového projektu Rozvoj Národní soustavy kvalifikací (NSK1). Příprava zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Projektem bylo vytvořeno prostředí podporující srovnatelnost výsledků učení dosažených různými formami včetně přenosu požadavků světa práce do vzdělávání.
2006	Schválení zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.
2007	Plná účinnost zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.
2008	Ukončení projektu NSK1. Vyhodnocení modelu zapojování sektorových rad do procesů NSK.
2009	Zahájení projektu Rozvoj a implementace Národní soustavy kvalifikací (NSK2). Projekt byl zaměřen na naplnění a rozvoj Národní soustavy kvalifikací (doplnění kvalifikační soustavy o kvalifikace dalších úrovní).
2010	Schválení kvalifikačních úrovní v NSK, zpracování Metodiky naplňování NSK.
2011	Vytvoření Národní přiřazovací zprávy ČR k EQF a její následné schválení MŠMT a vládou České republiky.
2012	Závazek členských států EU vytvořit systém uznávání do roku 2018 (Doporučení Rady EU ze dne 20. prosince 2012, o uznávání neformálního a informálního učení).
2013	Usnesení vlády (č. 135/2013) Návrh na podporu NSK a zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Spuštění informačního systému pro kvalifikace a autorizace (ISKA).
2014	Písemná deklarace vrcholných představitelů HK ČR a SPD ČR o zájmu a dlouhodobé spolupráci na systému NSK, včetně jeho kofinancování.
2015	Rozhodnutí vedení MŠMT o zajištění implementace zákona č. 179/2006 Sb. po skončení projektu NSK2 v rámci jeho povinné udržitelnosti.
2016	Rozhodnutí MŠMT o způsobu zapojení zaměstnavatelů do aktualizace a rozvoje Národní soustavy kvalifikací prostřednictvím Smlouvy o „Zajištění zapojování zaměstnavatelů do tvorby a revizí standardů profesních kvalifikací a odpovídajícího materiálně technického zázemí“.
2017	Schválení pojetí revize kurikulárních dokumentů zakotvující záměr propojit vzdělávací programy s NSK. V rámci aktualizací RVP byla doplněna kapitola 3.3 vazba na NSK, kde jsou uvedeny ÚPK/PK vztahující se k danému OV v podobě doporučení pro školy.

2018	Aktivity projektu Modernizace odborného vzdělávání (MOV).
2019	Zahájení projektu UpSkilling – systémové prostředí k prohlubování kompetencí.
2020	Ukončení povinné udržitelnosti projektu NSK2.

4 Aktuální stav Národní soustavy kvalifikací (duben 2020)

Tabulka č. 2 – Aktuální stav NSK (k 1. dubnu 2020)

Počet zveřejněných PK v NSK	1 380
PK s AOs	643
	z toho: 407 se zkouškami z PK
	236 bez zkoušek z PK
PK bez AOs	737
Počet platných autorizací	3 725
Počet zkoušejících	9 372
Počet držitelů osvědčení o získání PK	252 121

Více informací o profesních kvalifikacích, autorizacích, zkoušejících a držitelích osvědčení o získání PK je uváděno v kapitolách 5.1 a 5.2.

Top 10 profesních kvalifikací podle počtu držitelů osvědčení o získání profesních kvalifikací

Tabulka č. 3 – Profesní kvalifikace s nejvyšším počtem držitelů osvědčení

1	Strážný	143 245
2	Sportovní masáž	15 578
3	Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky	8 846
4	Kosmetička	4 482
5	Manikérka a nehtová designérka	3 072
6	Příprava teplých pokrmů	2 910
7	Topenář – montér kotlů na biomasu	2 714
8	Instalatér soustav s tepelnými čerpadly a mělkých geotermálních systémů	2 551
9	Pedikérka a nehtová designérka	2 526
10	Asistent/asistentka	2 044

Velký počet zkoušek z profesní kvalifikace Strážný je dán skutečností, že při provozování koncesované živnosti „Ostraha majetku a osob“ musí podle platné právní úpravy podnikatel zajistit výkon činností, které spadají do obsahové náplně výše uvedené živnosti pouze fyzickými osobami splňujícími požadavky odborné způsobilosti. Tato povinnost je stanovena v § 7 odst. 6 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon). Osoby, které vykonávají pro podnikatele provozujícího tuto živnost činnost strážného, musí splňovat podmínku odborné způsobilosti, která je stanovena v příloze č. 5 živnostenského zákona, kde je jako jedna z možností doložení dotčené PK v kombinaci s vysokým počtem osob, které v tomto sektoru pracuje.

Ostatní hojně využívané a výše zmíněné PK mají přímé vazby na možnost získání živnostenského oprávnění (Sportovní masáž, Kosmetička, Topenář...) nebo slouží pro dokládání odborné způsobilosti dle jiných právních předpisů (Chůva, Instalátér), či jde o kvalifikaci hojně využívanou v rekvalifikacích (Asistent/asistentka).

4.2 Analýza dat využívání NSK dle věku a oborů

Analýza dat využívání soustavy dle věku a oborů vychází z dat sbíraných v rámci Informačního systému pro kvalifikace a autorizace (ISKA) za období mezi lety 2018–2021. V rámci tohoto období byla v systému ISKA sebrána data za 69 344 uchazečů o zkoušku NSK, což odpovídá všem vydaným osvědčením v uvedeném období.

Z analýzy vyplynulo, že nejvíce jsou využívány profesní kvalifikace ze skupiny *69 Osobní a provozní služby* a to osobami v produktivním věku, což odpovídá dynamické potřebě měnit kvalifikaci a mít např. možnost podnikat jako osoba samostatně výdělečně činná (na základě získání živnostenského oprávnění). V případě velkého počtu kvalifikací ze skupiny *68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost*, platí že nevíce vyhledávanou profesní kvalifikaci Strážný získávají zájemci z řad studentů ve věkovém rozmezí 19-22 let, kteří pak povolání Strážný vykonávají například jako brigádu. Druhý nárůst zájmu o tuto profesní kvalifikaci je pak patrný pro osoby ve věku mezi 45-60 lety, což pravděpodobně odráží nutnost změny zaměstnání ve vyšším produktivním věku, kdy se řada osob uplatňuje v oblasti ostrahy budov apod. (Podrobný přehled využívání NSK dle věku a oborů je v **příloze 1.**)

5 Evaluace hlavních funkcí Národní soustavy kvalifikací

V rámci evaluace procesů ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání dle zákona č. 179/2006 Sb. a při zhodnocení stavu Národní soustavy kvalifikací ke konci roku 2020 bylo identifikováno deset hlavních funkcí systému, které podrobněji popisují následujících kapitoly.

5.1 Národní soustava kvalifikací jako registr profesních kvalifikací

Národní soustava kvalifikací (NSK) vznikla na základě zákona. č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), jako „**veřejně přístupný registr všech úplných profesních kvalifikací a profesních kvalifikací potvrzovaných, rozlišovaných a uznávaných na území České republiky**“. Tuto funkci ve vztahu k veřejnosti plní prostřednictvím webových stránek www.narodnikvalifikace.cz.

Profesní kvalifikace jsou vytvářeny zaměstnavateli za metodické podpory garantů NPI ČR a schvalovány příslušnými rezortními ministerstvy a poradou vedení MŠMT.

Tvorba, schvalování a zveřejnění PK probíhá prostřednictvím **Informačního systému Národní soustavy kvalifikací (IS NSK)**. IS NSK byl vytvořen v roce 2007 společností TREXIMA, spol. s r. o., v rámci projektu NSK a následně byl v roce 2011 inovován a rozšířen v rámci projektu NSK2 spolu se společností OK systém, a.s. IS NSK byl zřízen pro podporu činností plynoucích ze zákona č. 179/2006 Sb., a skládá se ze tří základních částí:

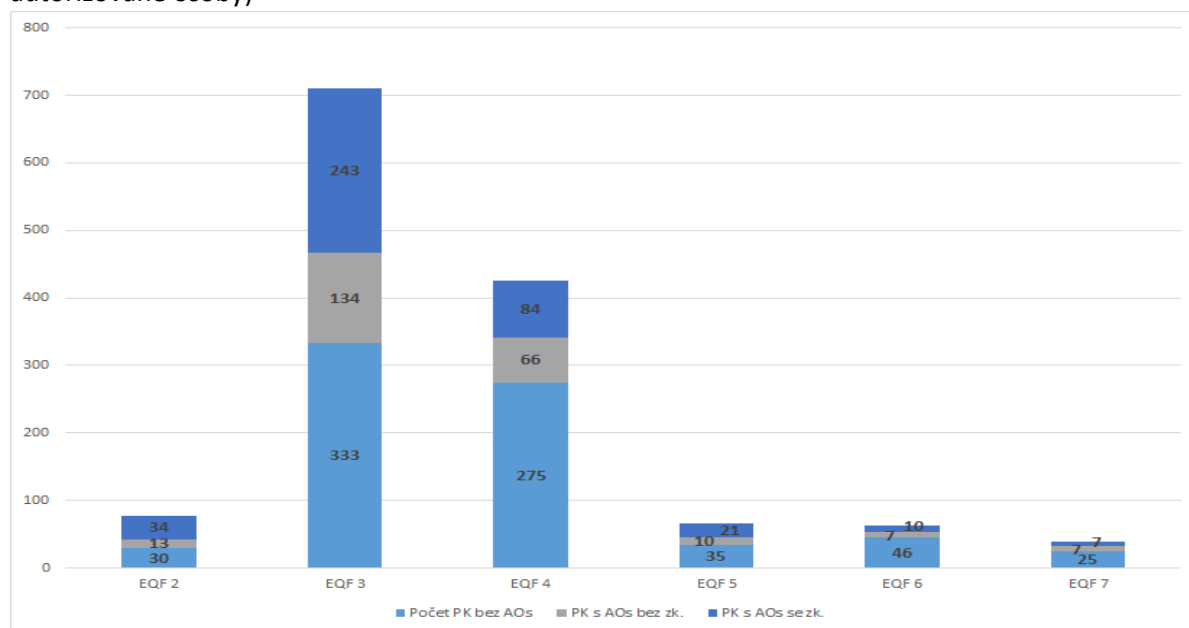
- portál NSK (www.narodnikvalifikace.cz) – veřejně přístupný přehled všech platných PK
- interní systém - nástroj pro tvorbu, revize a evidenci všech procesů souvisejících s tvorbou profesních kvalifikací
- portál Vzdělávání a práce (www.vzdelavaniaprace.cz)

IS NSK je propojen s informačním systémem ISKA, s centrální databází kompetencí a Národní soustavou povolání, se kterými si vyměňuje relevantní informace.

Aktuálně je v registru profesních kvalifikací zveřejněno 1380 PK z toho 88 % v úrovni EQF 2–4 a 12 % v úrovni 5–7, viz graf č. 1. Cílem je pokrýt maximum oblastí národního hospodářství, dle klasifikace NACE. Aktualizace NSK probíhá průběžně.

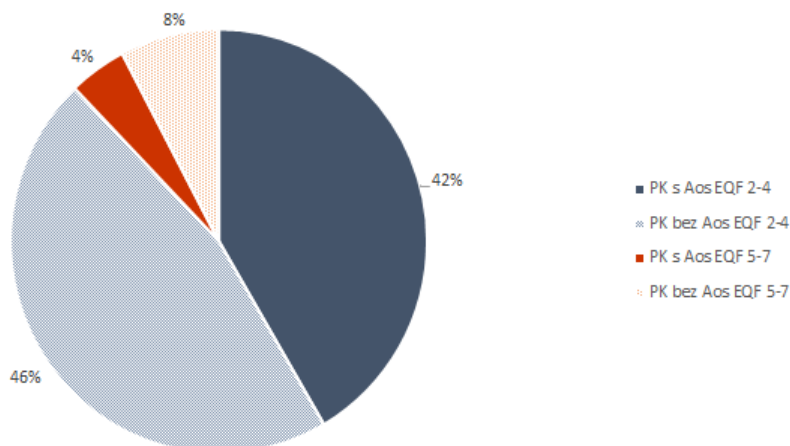
V současné době je v procesu tvorby a revizí 463 profesních kvalifikací (131 nových a 332 revizí – stav k 12/2020). Jedná se o dokončování prací na profesních kvalifikacích rozpracovaných zejména v letech 2019 a 2020.

Graf č. 1 – Naplnění jednotlivých úrovní EQF profesními kvalifikacemi (s autorizovanou osobou a bez autorizované osoby)

Graf č. 1 odráží rozložení všech profesních kvalifikací zveřejněných na www.narodnikvalifikace.cz k 31. 12. 2020 podle jednotlivých kvalifikační úrovní s přihlédnutím ke skutečnosti, zda PK má či nemá autorizované osoby (AOs) a zda je u PK s AOs evidován držitel osvědčení. Největší počet PK v úrovních EQF 3 a 4 je dán původním zadáním projektu NSK2, tedy tvořit co nejvíce PK z těchto kvalifikačních úrovní.

Graf č. 2 – Rozložení profesních kvalifikací mezi kvalifikační úrovně 2–4 a 5–7 EQF (s AOs a bez AOs)

Graf č. 2 vychází z rozložení všech profesních kvalifikací zveřejněných na www.narodnikvalifikace.cz k 31. 12. 2020 podle jednotlivých kvalifikační úrovně s přihlédnutím ke skutečnosti, zda PK má či nemá AOs. Největší procentuální podíl PK v úrovních EQF 3 a 4 opět odráží původní zadání projektu NSK2.

5.2 Ověřování výsledků dalšího vzdělávání – autorizace a počty osvědčení

Jedním z hlavních pilířů ověřování výsledků dalšího vzdělávání jsou autorizované osoby (AOs), tedy fyzické, fyzické podnikající nebo právnické osoby, které jsou státem oprávněny organizovat a provádět zkoušky z profesních kvalifikací a vydávat úspěšným osobám certifikáty s právní silou veřejné listiny. Právním autorizovat žadatele o výkon zkušebních činností disponují autorizující orgány (AO), jimiž jsou ze zákona všechna ministerstva a Česká národní banka. Autorizace je udělována ve správním řízení.

K prosinci 2020 byla autorizace vydána pro 639 profesních kvalifikací. Bez autorizace zůstává 741 PK. Ty však plní roli významného informačního zdroje o kompetencích potřebných pro výkon řady povolání dle aktuálních potřeb trhu práce. Mohou proto být důležitým zdrojem pro práci personalistů a při tvorbě ŠVP/RVP.

Pro podporu činností spojených s procesy ověřování, a především snížení administrativní zátěže autorizujících orgánů i autorizovaných osob při úkonech a povinnostech plynoucích ze zákona č. 179/2006 Sb., je využíván Informační systém pro kvalifikace a autorizaci (ISKA). ISKA byl vytvořen v roce 2012 společností AQUASOFT, spol. s r.o., v rámci projektu NSK2 a slouží k evidenci udělených autorizací, zveřejňování termínů zkoušek, evidenci zkoušek, zkoušených i zkoušejících atd.

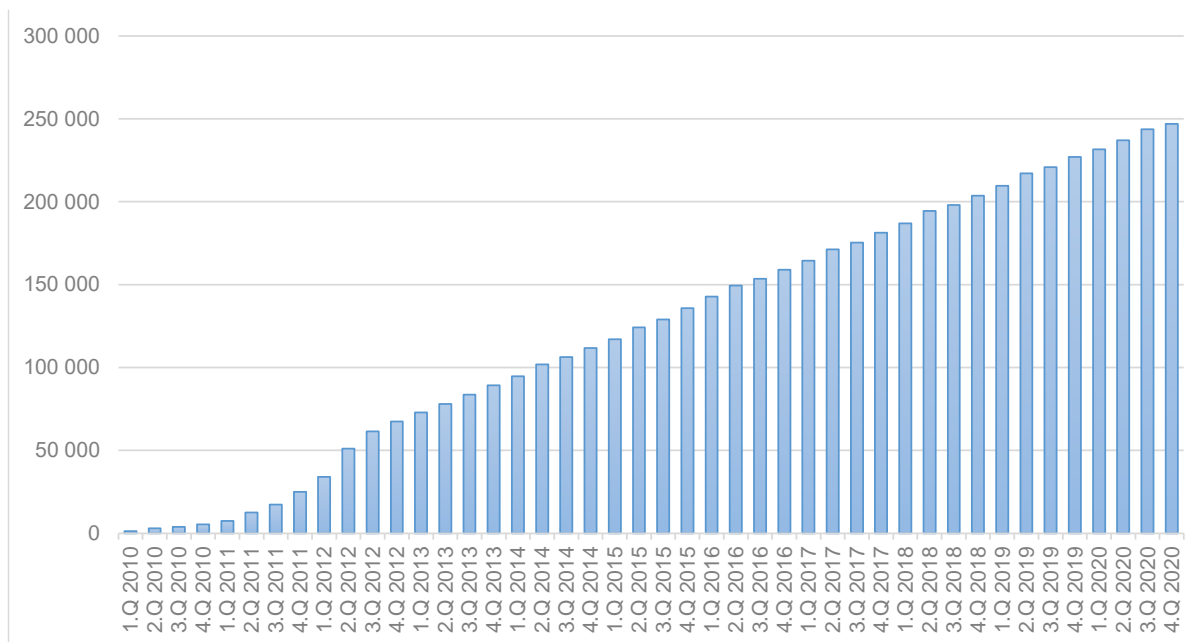
Nejvíce držitelů osvědčení je pro PK, které slouží jako možný doklad o kvalifikačních předpokladech pro výkon konkrétního povolání, kde odbornou způsobilost vymezuje příslušná oborová legislativa (například živnostenský zákon). Velmi žádané jsou i PK, kde potvrzení znalostí a dovedností není možné získat v počátečním vzdělávání (Plavčík, Hrobník, Potápěč...).

Tabulka č. 4 – Přehled počtu držitelů osvědčení u nejčastějších PK bez vazby na počáteční vzdělání.

Kód PK	Název PK	Počet AOs	Vydaných osvědčení	AOr
68-008-E	Strážný	161	143 245	MV
62-008-M	Asistent/asistentka	46	2 044	MPSV
75-001-T	Lektor dalšího vzdělávání	70	1 884	MŠMT
66-042-M	Realitní zprostředkovatel	34	1 803	MMR
65-021-N	Průvodce cestovního ruchu	21	1 767	MMR
68-009-M	Detektiv koncipient	78	920	MV
69-032-M	Odborník na permanentní make-up	21	770	MZdr
66-002-H	Skladník/skladnice	21	765	MPO
29-007-H	Výroba zákusků a dortů	31	706	MZe
69-034-M	Tatér	10	573	MZdr
74-008-H	Plavčík	14	446	MŠMT
69-008-E	Úklidový pracovník administrativních ploch	3	353	MMR
65-017-M	Záchranář horské služby	1	181	MMR
69-005-E	Hrobník	2	146	MMR
62-014-R	Specialista/specialistka vzdělávání a rozvoje zaměstnanců	14	141	MPSV
69-014-H	Potápěč pracovní	6	64	MZe

Od roku od roku 2010 složilo úspěšně zkoušku a získalo Osvědčení o získání profesní kvalifikace téměř **247 000 uchazečů**. Roční přírůstky jsou cca 25 000 osob, viz graf č. 3.

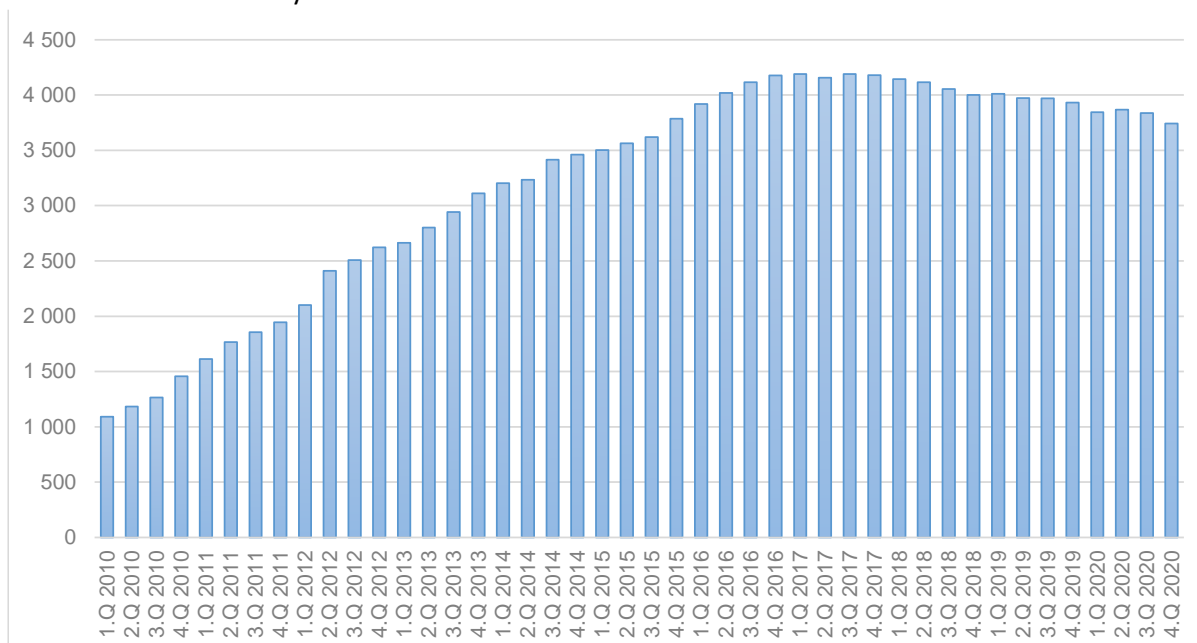
Graf č. 3 – Počet držitelů osvědčení od roku 2010 do 2020

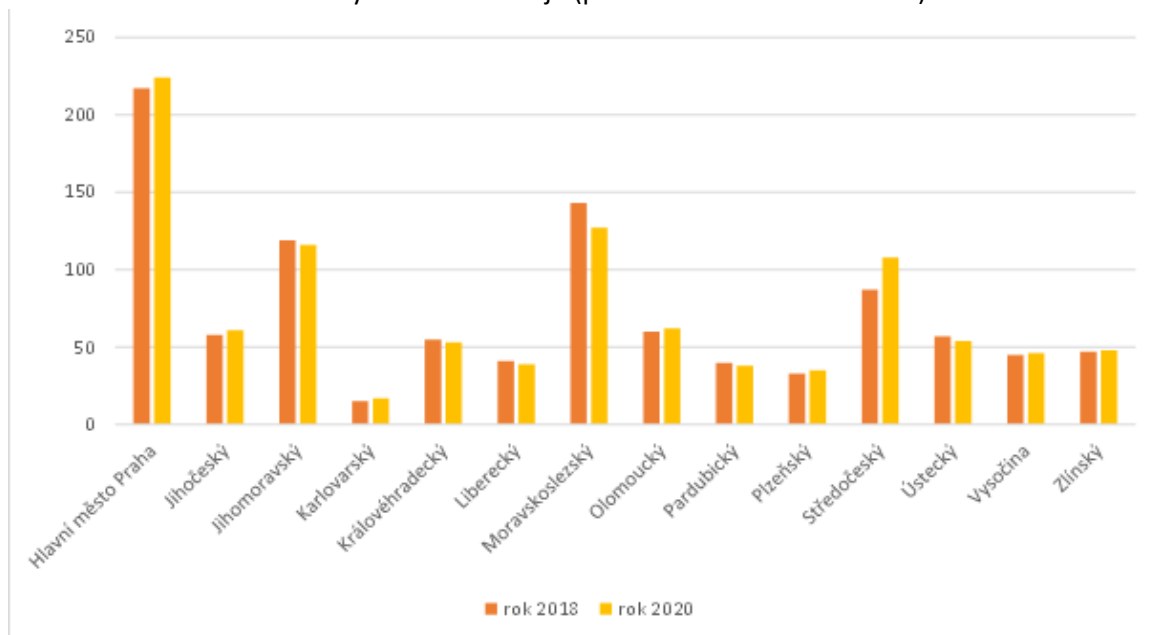
Graf č. 3 vychází ze všech dat zaslanych jednotlivými AOr. Úvodní exponenciální růst způsobený PK Strážný se ve 3Q 2012 (na základě změny legislativy pro tuto oblast) změnil na růst lineární přetrvávající do konce sledovaného období, a to i přes skutečnost, že počty držitelů osvědčení PK Strážný meziročně klesají. Zájem o NSK přitom stabilně posiluje i v jiných oblastech, kde počty držitelů osvědčení stoupají.

Dalším důležitým ukazatelem je počet aktuálně platných autorizací. Ten k prosinci 2020 dosáhl počtu **3 744**. Od roku 2017 dochází k postupnému ubývání platných autorizací, viz graf č. 4, jedná se o pasivní AOs, u kterých neproběhla téměř žádná zkouška (jak dokládá i konstantní nárůst počtu držitelů osvědčení o PK).

Graf č. 4 – Počet udělených autorizací v kvartálech

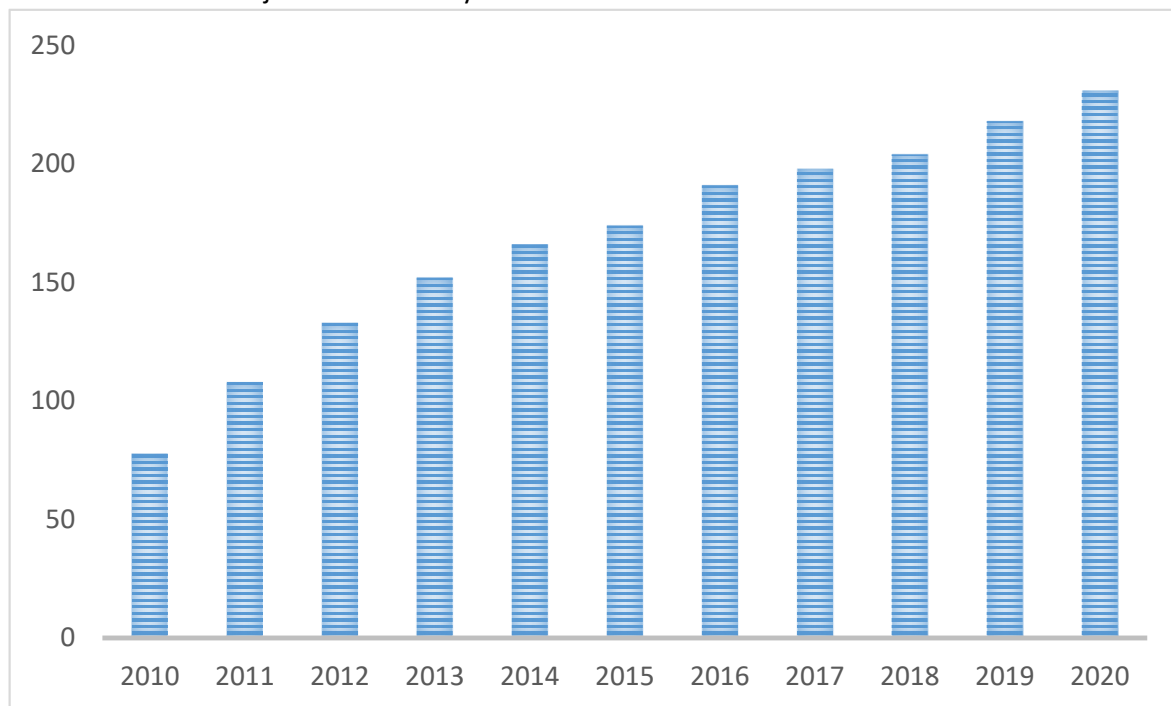
Graf č. 5 – Počet autorizovaných osob dle krajů (porovnání roku 2018 a 2020)

Z grafu č. 5 je patrné, že zájem o autorizace má v jednotlivých krajích setrvalou tendenci. V Hlavním městě Praze, v Olomouckém, Středočeském a Zlínském kraji počet autorizovaných osob v roce 2020 i přes nepříznivou epidemiologickou situaci stoupl. (O zvýšení počtu autorizovaných osob usiluje projekt Upskilling).

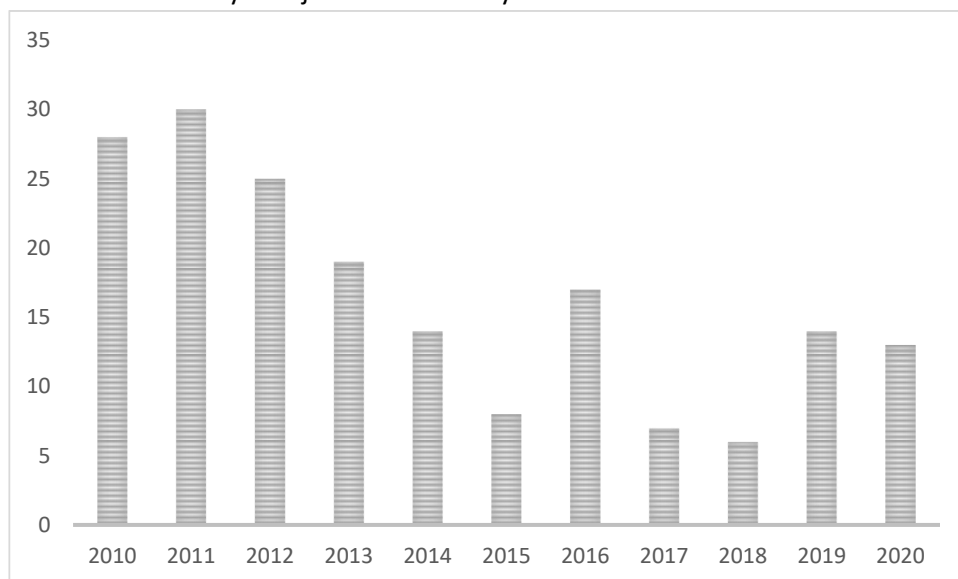
Školy jako autorizované osoby v letech 2010–2020

Graf č. 6 – Počet škol jako autorizovaných osob v letech 2010–2020

Jak je patrné z grafu č. 6, počet škol jako AOs od roku 2010 plynule roste.

Graf č. 7 – Přírůstky škol jako autorizovaných osob v letech 2010–2020

Výrazné přírůstky jsou patrné v letech 2010–2013, kdy byly školy podporovány projekty UNIV 2 a UNIV 3. K výraznému poklesu autorizací škol došlo zejména v roce 2018. Tento pokles lze odůvodnit ukončením autorizací vzniklých právě v projektech UNIV (ukončení platnosti autorizace po 5 letech dle zákona č. 179/2006 Sb.). **Více viz. příloha 2.**

5.3 Naplňování kvalifikačních požadavků vyplývajících z oborových legislativních předpisů

S trvale aktualizovanou NSK počítá nejen trh práce, počáteční vzdělávání, systém rekvalifikací a oblast uznávání výsledků předchozího učení, ale i řada navazujících právních předpisů upravujících oblast kvalifikací. Pro ty slouží NSK jako nástroj pro snadný způsob, jak přesně popsat kvalifikační požadavky na dokládání odborné způsobilosti pro příslušná regulovaná povolání.

Vazba Národní soustavy kvalifikací na jiné legislativní normy

Na základě využití usnesení vlády č. 135/2013 *Návrh na podporu využití Národní soustavy kvalifikací a zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání)*, ve znění pozdějších předpisů mohou ministerstva zjednodušit přípravu právních předpisů zaměřených na odborné způsobilosti a jiné kvalifikační požadavky v různých oborech, které resortně regulují. Stačí se v příslušném předpisu odvolat na zákon č. 179/2006 Sb. a na příslušnou profesní kvalifikaci v NSK bez nutnosti složitě definovat odbornou způsobilost přímo do dotčeného oborového zákona. Podrobný přehled profesních kvalifikací, které se vztahují k jednotlivým zákonům, naleznete **v příloze 3.**

Možnost vykonávat regulovanou činnost nebo povolání na základě získání osvědčení o PK umožňují následující legislativní normy:

- Zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, § 10d Osoba oprávněná provádět instalaci vybraných zařízení vyrábějících energii z obnovitelných zdrojů, odstavec (1) a (3).
- Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých zákonů, § 85 Odborná způsobilost pro poradenství v oblasti ochrany před škodlivými organismy a v oblasti bezpečného používání přípravků, odstavec (1c).

- Zákon č. 247/2014 Sb., poskytování služby péče o dítě v dětské skupině, § 5 Podmínky pro poskytování služby péče o dítě v dětské skupině, odstavec (5d).
- Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví, § 6 Provozování pohřební služby, odstavec (2), § 10 Balzamacce a konzervace, odstavec (2) a § 13 Provozování krematoria, odstavec (2).
- Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, § 21, odstavec (1f) Odborná způsobilost pro řemeslné živnosti se prokazuje dokladem nebo doklady o získání všech profesních kvalifikací tak, jak jsou pro odpovídající povolání stanoveny v Národní soustavě kvalifikací. Dále některé živnosti vázané a živnosti koncesované využívají profesní kvalifikace jako alternativu k prokázání odborné způsobilosti.
- Nařízení vlády č. 91/2010 o podmínkách požární bezpečnosti při provozu komínů, kouřovodů a spotřebičů paliv, § 5 Revize spalinové cesty, odstavec (1).
- Nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích, příloha č. 3 Požadavky na organizaci práce a pracovní postupy, XVIII. Potápěčské práce.

Vazba Národní soustavy kvalifikací na živnostenský zákon

Speciální pozornost si zaslouží zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, konkrétně § 21, odstavec 1f. Odborná způsobilost pro řemeslné živnosti se prokazuje dokladem nebo doklady o získání všech profesních kvalifikací tak, jak jsou pro odpovídající povolání stanoveny v Národní soustavě kvalifikací. **Aktuálně je možné prostřednictvím PK složených do ÚPK získat 37 ze 41 řemeslných živností.** Mimo řemeslné živnosti jsou konkrétní profesní kvalifikace uvedeny i jako jedna z možností, jak získat živnost vázanou nebo koncesovanou:

Vázané živnosti, které lze získat prostřednictvím profesní kvalifikace:

- Výroba nebezpečných chemických látek a nebezpečných chemických směsí a prodej chemických látek a chemických směsí klasifikovaných jako vysoce toxické*) a toxické*).
- Realitní zprostředkování.
- Speciální ochranná dezinfekce, dezinfekce a deratizace – bez použití toxických nebo vysoce toxických chemických látek a chemických směsí s výjimkou speciální ochranné dezinfekce, dezinfekce a deratizace v potravinářských a zemědělských provozech, – v potravinářských nebo zemědělských provozech – toxickými nebo vysoce toxickými chemickými látkami nebo chemickými směsmi, s výjimkou speciální ochranné dezinfekce a deratizace v potravinářských nebo zemědělských provozech.
- Průvodcovská činnost horská.
- Vodní záchranářská služba.
- Poskytování tělovýchovných a sportovních služeb.
- Péče o dítě do tří let věku v denním režimu.
- Činnosti, při kterých je porušována integrita lidské kůže.
- Masérské, rekondiční a regenerační služby.
- Provozování solárií.

Koncesované živnosti, které lze získat prostřednictvím profesní kvalifikace:

- Výroba a zpracování paliv a maziv a distribuce pohonných hmot
- Provozování cestovní kanceláře
 - pořádání zájezdů
 - zprostředkování spojených cestovních služeb
- Ostraha majetku a osob
- Služby soukromých detektivů

Vazba Národní soustavy kvalifikací na zákon o zaměstnanosti

Na základě zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, akredituje MŠMT rekvalifikační programy, které jsou propojeny se systémem NSK, a to na základě vyhlášky MŠMT č. 176/2009 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o akreditaci vzdělávacího programu, organizace vzdělávání v rekvalifikačním zařízení a způsob jeho ukončení.

Vzdělávání v takto akreditovaných kurzech, kde již existuje platná PK, musí probíhat v souladu s obsahem hodnotícího standardu příslušné PK a musí být zakončeno zkouškou z PK.

V roce 2018 bylo z celkového počtu akreditovaných rekvalifikačních programů v návaznosti na profesní kvalifikace NSK akreditováno 33 % programů, v roce 2019 to bylo 45 % a v roce 2020 44 %, jak vyplývá i z tabulky č. 5.

Tabulka č. 5 – Počty akreditovaných rekvalifikačních programů směřujících k PK

Rok udělení akreditace	2018	2019	2020
Počet udělených akreditací	744	619	628
Z toho počet rekvalifikačních programů směřujících k profesní kvalifikaci	243	279	274
Zastoupení akreditovaných rekvalifikačních programů směřujících k profesní kvalifikaci v celkovém počtu udělených akreditací (v %)	33	45	44

K nejčastěji akreditovaným rekvalifikačním programům směřujícím k profesní kvalifikaci pravidelně od roku 2018 patří:

- Kosmetička,
- Manikérka a nehtová designérka,
- Pedikérka a nehtová designérka,
- Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky,
- Asistent/asistentka (dříve Asistent/ka, sekretář/ka),
- Lektor dalšího vzdělávání.

Profesní kvalifikace jsou také důležitým východiskem pro nastavení nového principu provádění rekvalifikačních vzdělávacích kurzů. V současné době je realizován projekt KVASAR z Operačního programu Zaměstnanost (řešitelem je MPSV), ve kterém je ověřována možnost modulového vzdělávání, kdy se moduly vzdělávání rovnají kompetencím vybraných profesních kvalifikací. Cílem je umožnit i v rámci rekvalifikací podporovaných úřady práce vzdělávat zájemce jen v těch kompetencích, které zájemcům o vzdělávání chybí, nikoliv v celém dlouhém vzdělávacím kurzu (je předpoklad, že v tomto smyslu bude v budoucnosti upravena i související legislativa).

Školy jako poskytovatelé rekvalifikačních kurzů

V souladu s ustanovením § 108 odst. 2 písm. c) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, mohou školy v rámci oboru vzdělání, který mají zapsaný v rejstříku škol a školských zařízení, nebo vysoké školy s akreditovaným studijním programem podle zvláštního právního předpisu, provádět rekvalifikaci bez nutnosti mít akreditaci MŠMT na takovou pracovní činnosti. Školy, které realizují rekvalifikační programy dle tohoto oprávnění, nemají povinnost oznamovat konání rekvalifikačních kurzů. MŠMT proto nemá k dispozici informace o počtu realizovaných rekvalifikačních programů školami dle § 108 odst. 2 písm. c) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Pokud však škola má zájem pořádat rekvalifikační programy, pro jejichž realizaci nemá oprávnění dle § 108 odst. 2 písm. c) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, musí si o akreditaci takového rekvalifikačního programu zažádat. Přehled škol a pracovních činností, pro které jim byla akreditace udělena, je uveden v **příloze č. 4**.

5.4 Možnost získat prostřednictvím Národní soustavy kvalifikací stupeň vzdělání

V případě, že v Nařízení vlády o soustavě oborů vzdělání existuje obor vzdělání, kterému odpovídá i platná úplná profesní kvalifikace, je možné si v souladu se školským zákonem (dle § 113 c) složit závěrečnou zkoušku nebo maturitní zkoušku a získat tak výuční list, příp. maturitu a tím i odpovídající stupeň vzdělání. To je možné za předpokladu, že zájemce/uchazeč předloží úplnou profesní kvalifikaci (viz kapitola 5.5).

Tabulka č. 6 – Výkaz zkoušek (podle § 113c a § 113d školského zákona) na základě statistiky ze školské matriky 2013–2020

Školní rok	Uspěli	Neuspěli
2013/14	4	0
2014/15	98	25
2015/16	75	11
2016/17	98	5
2017/18	100	36
2018/19	399 ¹	86
2019/20	387/97 ¹	69

¹ Počet žáků, kteří konali zkoušku dle § 113c a 113d ve školním roce 2018/19 a 2019/20 je ale zkrácený z důvodu chybného vykazování školami. Po sběru dat k rozhodnému datu 30. 9. 2020, kdy byl počet vykázaných žáků s úspěšně složenou zkouškou 387, se po telefonickém ověřování zjistilo, že správně vykázaných bylo pouze 97 (což přibližně odpovídá počtům za roky 2015–2018). Ukázalo se, že v drtivé většině případů školy uváděly kód „X“ chybně u žáků, kteří v rámci pokusného ověřování složili po 3. ročníku zkoušku pro získání výučního listu (a dále pokračovali v maturitním oboru).

Tabulka č. 7 – Přehled proplacených nákladů za zkoušky dle § 113c na základě žádostí krajských úřadů evidovaných oddělením dalšího vzdělávání MŠMT v období 2010–2020

Rok	Počet absolventů	Částka
2010	26	26 484,44 Kč
2012	45	54 623,40 Kč
2013	22	70 476,40 Kč
2014	4	4 941,00 Kč
2015	19	118 672,00 Kč
2016	23	117 438,00 Kč
2017	15	95 077,00 Kč
2018	6	93 477,00 Kč
2019	109	330 752,00 Kč
2020	105	348 884,00 Kč

5.5 Vztah Národní soustavy kvalifikací a počátečního vzdělávání

Pro popis vztahu mezi počátečním vzděláváním a NSK je nezbytné definovat **úplnou profesní kvalifikaci** (ÚPK). ÚPK rozumíme způsobilost vykonávat určité povolání, případně více povolání (např. cukrář, kadeřník, instalatér, ekonom, architekt). Z hlediska Národní soustavy kvalifikací a zákona č. 179/2006 Sb. je úplná profesní kvalifikace jedna nebo skladba více profesních kvalifikací schválených MŠMT a zveřejněných na stránkách www.narodnikvalifikace.cz. ÚPK jsou využívány jako základní kámen pro vytváření vazeb na obory vzdělání a dále slouží pro potřeby prokázání odborné způsobilosti pro získání řemeslné živnosti.

Propojení PK, ÚPK s obory vzdělání v kontextu školského zákona umožňuje držitelům ÚPK přistoupit k závěrečné či maturitní zkoušce bez nutnosti absolvovat počáteční vzdělávání. Z dostupných dat získaných ze šetření realizovaným MŠMT k počtu absolventů vyplývá, že dle § 113c školského zákona realizovalo v roce 2020 závěrečnou zkoušku 112 osob, z toho 97 úspěšně viz tabulku č. 7 výše.

Školy jako centra celoživotního učení – projekt UNIV

Cílem projektů UNIV (Proměna středních škol v centra celoživotního učení – UNIV 2 KRAJE 2009–2013; Podpora procesů uznávání – UNIV 3 2012–2015) bylo zapojit školy do realizace dalšího vzdělávání, především rekvalifikací. Projekt UNIV 2 KRAJE (325 škol ve 13 krajích ČR) se zaměřil především na přípravu škol na realizaci dalšího vzdělávání; pedagogové zapojených škol se proto učili jednak projektovat modulovým způsobem rekvalifikační programy podle standardů NSK, jednak prošli vzděláváním jako lektori dalšího vzdělávání. V rámci projektu byly vytvořeny a odpilotovány vzdělávací přípravné programy pro kurzy vedoucí ke složení zkoušky z PK. V projektu bylo realizováno 719 pilotních ověřování, která zahrnovala přípravu programu, vstupní diagnostiku profesních kompetencí, individualizaci programu podle výsledků vstupní diagnostiky, realizaci programu, realizaci zkoušky – celkem téměř 6 500 účastníků.

Popis role Národní soustavy kvalifikací v počátečním vzdělávání

Profesní kvalifikace vytvářejí zástupci zaměstnavatelů v návaznosti na Národní soustavu povolání, se kterou jsou PK propojeny prostřednictvím Centrální databáze kompetencí (CDK). Profesní kvalifikace

obsahují aktuální požadavky trhu práce, proto jsou vhodným potenciálním zdrojem pro aktualizaci kurikulárních dokumentů – rámcových vzdělávacích programů a školních vzdělávacích programů. Využívání profesních kvalifikací tak může vést ke zkvalitnění výuky s důrazem na praktické vyučování. Propojování Národní soustavy kvalifikací se soustavou oborů vzdělání ve středním odborném vzdělávání může přinést benefit pro obě soustavy a zásadně podporuje koncept celoživotního učení.

Začleňování profesních kvalifikací do školních vzdělávacích programů v rámci projektu Modernizace odborného vzdělávání

V rámci projektu Modernizace odborného vzdělávání (MOV), který byl realizován od 1. května 2017 do 30. dubna 2020, probíhala klíčová aktivita „Začlenění kvalifikací Národní soustavy kvalifikací do školních vzdělávacích programů“, která se věnovala využívání standardů profesních kvalifikací pro aktualizace školních vzdělávacích programů (ŠVP) a pro jejich realizaci ve výuce na středních odborných školách. Začleněním profesních kvalifikací do ŠVP byly sledovány zejména tyto výhody:

- vazba vzdělávacího programu na požadavky trhu práce,
- příprava žáků na složení profesní kvalifikace jako výhoda při předčasném odchodu ze vzdělávání,
- možnost zaměření, specializace ŠVP podle profesní kvalifikace NSK.

Do školních vzdělávacích programů bylo doporučeno začleňovat takové profesní kvalifikace, které obor vzdělání buď pokrývají, anebo rozšiřují. Postup, jakým lze profesní kvalifikace do ŠVP začlenit, popisuje detailněji metodika „Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím Národní soustavy kvalifikací“. V projektu byly vytvořeny podpůrné materiály pro začleňování profesních kvalifikací do jednotlivých oborů vzdělání.

Pro všech 43 oborů vzdělání, které byly zařazeny do projektu MOV, byly identifikovány vhodné profesní kvalifikace pro začlenění do ŠVP v rámci výstupu s názvem „Sestavy PK“. Ukázky transformace kompetencí uvedených v profesních kvalifikacích do výsledků učení (vzdělávání) v ŠVP byly připraveny pro 38 oborů vzdělání v podobě 25 „soustav výsledků učení vycházejících z NSK“. Pro realizaci praktické výuky na pracovištích bylo připraveno 20 jednotek výsledků učení podle ECVET s využitím profesních kvalifikací. V rámci projektu bylo připraveno 160 kvalifikačních modulů využívajících profesní kvalifikace pro možné zařazení do ŠVP a k nim 95 komplexních úloh, které obsahují konkrétní náměty úloh pro realizaci ve výuce.

V rámci informačních seminářů projektu MOV, které probíhaly v letech 2019 a 2020, byly výstupy představovány účastníkům ze škol. 24. 4. 2019 se konal odborný panel Využití profesních kvalifikací NSK v počátečním vzdělávání, kterého se aktivně účastnili zástupci MŠMT, autorizujících orgánů, autorizovaných osob a škol.

V rámci klíčové aktivity Optimalizace ŠVP zapojených 25 škol si do 71 školních vzdělávacích programů (ŠVP) zakomponovalo celkem 115 kvalifikačních modulů (školy využily 71 kvalifikačních modulů, některé kvalifikační moduly byly využity do více ŠVP).

Současné využití Národní soustavy kvalifikací v počátečním vzdělávání

K 1. září 2020 byly vydány aktualizované rámcové vzdělávací programy (RVP). V oborech vzdělání, které mají vazbu na NSK a kde využívání NSK nebrání jiná legislativa, byla v RVP zařazena **kapitola 3.3 Vazba kurikula odborného vzdělávání na Národní soustavu kvalifikací**. V této kapitole je zařazena informace o vazbě na úplnou profesní kvalifikaci či profesní kvalifikace NSK a je uvedeno doporučení pro začleňování NSK do školních vzdělávacích programů:

„V případě, že si škola bude vytvářet užší specializaci (zaměření) školního vzdělávacího programu (ŠVP) s ohledem na požadavky trhu práce v daném regionu, doporučujeme využívat profesní kvalifikace NSK z dané oblasti.“

V současné době není využívání NSK v ŠVP povinné, ale je doporučeno. Školy mají povinnost do dvou let od vydání RVP aktualizovat své ŠVP. V této souvislosti je doporučeno aktualizovat ŠVP s využitím profesních kvalifikací.

Na vydání aktualizovaných rámcových vzdělávacích programů navázal dílčí úkol Analýza provázanosti soustavy oborů vzdělání s NSK s pracovním označením „přiřazovací mapa“. Tento úkol je součástí úkolu 10.A/2 **Inovace soustavy oborů vzdělání (SOV)**. V rámci úkolu byly prověřeny existující vazby úplných profesních kvalifikací a profesních kvalifikací na obory vzdělání v platné soustavě oborů vzdělání ve středním odborném vzdělávání a byly navrženy některé změny.

V rámci tohoto úkolu se počítá s přípravou přehledů profesních kvalifikací, ze kterých si budou moci školy vybírat profesní kvalifikace vhodné pro začlenění do jejich aktualizovaných ŠVP. Je plánováno, že profesní kvalifikace doporučené pro začlenění do ŠVP pro jednotlivé obory vzdělání budou k dispozici v rámci systémové metodické podpory k implementaci aktualizovaných RVP na webu NPI.

Vznikne stručný metodický návod k začleňování profesních kvalifikací do ŠVP. V rámci úkolu byly řešeny také vazby oborů vzdělání na povolání a jejich specializace v Národní soustavě povolání s ohledem na uplatnění absolventů těchto oborů vzdělání.

Využití Národní soustavy kvalifikací v rámci inovace oborové soustavy

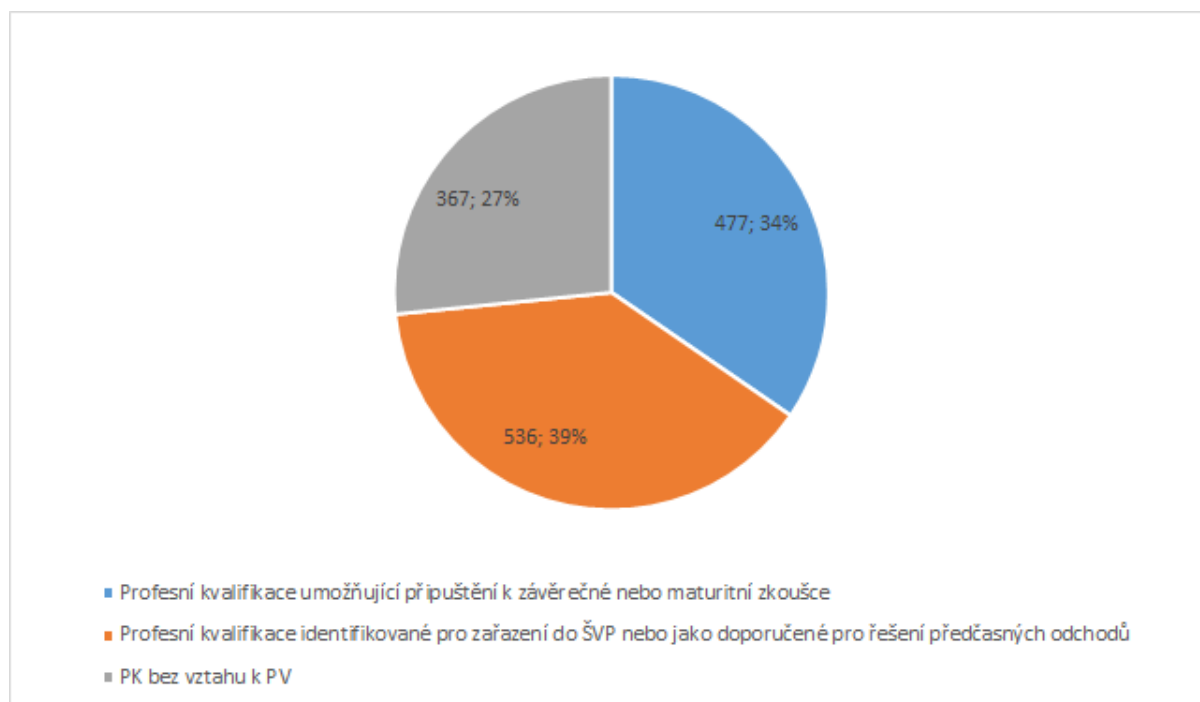
Cílem inovace soustavy oborů vzdělání ve středním odborném vzdělávání je především oborovou soustavu zpřehlednit, zjednodušit a definovat obory vzdělání, ve kterých mají být žáci připravováni na profesní život v měnících se podmínkách 21. století.

Koncepční řešení inovace soustavy oborů vzdělání vychází z návrhu koncepce pro střední odborné vzdělávání založené na principu společného odborného základu ve skupině oborů vzdělání i napříč skupinami. Společné odborné základy pro více v současné době existujících oborů vzdělání pak vymezí obory vzdělání v inovované soustavě oborů vzdělání.

Pro každý obor vzdělání v inovované soustavě bude vytvořen rámcový vzdělávací program, který by měl přímo definovat možná zaměření oboru vzdělání. V současné době probíhají diskuze v rámci NPI a mezi NPI a MŠMT k provázování NSK s rámcovými vzdělávacími programy.

Předpokládá se, že profesní kvalifikace budou sloužit jako jeden z významných zdrojů pro tvorbu zaměření nově koncipovaných oborů vzdělání v inovované soustavě oborů vzdělání (SOV). Odborní garanti NPI připravili pro každou skupinu oborů první pracovní návrh aktualizované soustavy oborů vzdělání, ve kterém navrhovali i využití profesních kvalifikací v rámci zaměření nově koncipovaných oborů vzdělání. Tyto návrhy budou dále projednány v rámci odborné platformy.

Graf č. 8 – Podíl PK využívaných pro počáteční vzdělávání (PV)

Graf č. 8 vychází ze všech PK zveřejněných na www.narodnikvalifikace.cz k 31. 12. 2020 rozdělených do tří kategorií na základě přiřazovací mapy zpracované NPI ČR. První kategorií jsou PK umožňující přípuštění k závěrečné zkoušce. Druhou kategorií jsou PK identifikované jako podklad pro začlenění do ŠVP, nebo jako doporučené pro řešení předčasných odchodů. (Díky jasnému kritériu pro výběr PK do první kategorie byla druhá kategorie sestavena pouze z PK, které dané kritérium nesplňovaly. Tzn. všechny PK z první kategorie splňují kritéria i kategorie druhé. Třetí kategorie jsou PK, které se v přiřazovací mapě nevyskytovaly.)

5.6 Národní soustava kvalifikací jako zdroj informací v personální praxi firem

Ve firemní praxi se NSK může uplatnit ve všech oblastech personální práce. Systém ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání dodává na pracovní trh kvalifikované pracovníky s osvědčením o zkoušce z profesní kvalifikace. Vyžadováním osvědčení o zkoušce z profesní kvalifikace mohou zaměstnavatelé aktivně přispívat ke zvyšování odbornosti pracovníků v dané oblasti.

Nábor a výběr zaměstnanců

- Při výběru zaměstnanců na požadované pracovní pozice zaměstnavatelé mohou využít popis kvalifikace v kvalifikačním standardu dané pozice a uplatnit ho při tvorbě inzerátu na pracovní místo (název pozice, popis pozice pomocí kompetencí uvedených ve standardu atd.)
- Standardy profesních kvalifikací mohou být využity při tvorbě adaptačního programu pro nové zaměstnance. Zvládnutí požadovaných kompetencí se ověří s použitím hodnotícího standardu dané kvalifikace, případně zkouškou před autorizovanou osobou.
- Zaměstnávání cizinců – zaměstnavatel může také NSK využít u případných imigrantů, kteří si mohou nechat ověřit své kompetence nabyté formální přípravou nebo praxí v domovské zemi, pokud jsou schopni vykonat zkoušku v českém jazyce.

Zpracování plánu rozvoje zaměstnanců

Rozvoj zaměstnanců je nedílnou součástí strategie firmy v oblasti řízení lidských zdrojů a jeho prostřednictvím může být dosaženo významného růstu jednotlivce i firmy tak, že oba využívají maxima svého potenciálu.

- Pro sestavení programu rozvoje zaměstnance je k dispozici popis činností pracovního místa, kritéria hodnocení výkonu zaměstnance včetně úkolů pro další hodnocení, kariérové mapy rozvoje ze zastávané pozice (cesta profesní, manažerská), ze zákona povinné vzdělávání a přezkušování příslušné k pracovní pozici zaměstnance.
- NSK ukazuje cestu od identifikace chybějící kompetence k cílenému kurzu, k ověření získaných znalostí a dovedností u autorizované osoby a k získání celostátně platného osvědčení.
- NSK je propojena se systémem rekvalifikací, a to prostřednictvím vyhlášky MŠMT č. 176/2009 Sb. Chybějící odborníky tak lze získat i prostřednictvím úřadu práce dle zákonných pravidel pro rekvalifikace.

Ověřování kompetencí zaměstnanců

Firma se může stát autorizovanou osobou a sama tak nastavit „laťku“ kvality v daném oboru na příslušných pozicích. Zároveň se zkouška z profesní kvalifikace může stát vstupním předpokladem na pozice, které jsou dlouhodobě zatíženy vysokou mírou fluktuace a na kterých je zapotřebí mít sice dílčí, ale prokazatelné dovednosti a znalosti.

Bez ohledu na to, zda firma je či není autorizovanou osobou, může sama iniciovat vznik nové profesní kvalifikace a případně se podílet na jejím zpracování.

Motivování zaměstnanců

Osvědčení o profesní kvalifikaci se může stát jedním z benefitů pro zaměstnance. Zaměstnavatel zaměstnanci uhradí zkoušku z profesní kvalifikace, případně může držiteli nového osvědčení nabídnout zvýšení mzdy, což podpoří ochotu zaměstnance se dále vzdělávat. Společnost má tak možnost pomocí popsaných kvalifikací jednoznačně a transparentně nasměrovat zaměstnance k rozvoji, který je pro něj a pro firmu potřebný.

Optimalizace profesní skladby zaměstnanců

Někdy je firma nucena přistoupit k vnitřní restrukturalizaci či ke snižování stavů, a pak je nutno zahájit nepopulární a do značné míry firmu zatěžující proces propouštění.

- Standardy NSK mohou fungovat jako filtr pro výběr (zvláště pak, pokud jsou již využívány při hodnocení výkonu zaměstnanců). Zároveň mohou být nástrojem pro zmírnění dopadů na propouštěného zaměstnance. Zaměstnavatel může nabídnout odcházejícímu zaměstnanci úhradu zkoušky z profesní kvalifikace jako odstupné a zvýšit tak jeho hodnotu na trhu práce.
- Díky NSK lze při restrukturalizaci firmy vytipovat vhodné zaměstnance a rekvalifikovat je z pozic, které jsou kupříkladu rušeny, na pozice zachovávané či nově zakládáné. V této situaci lze také oslovit uchazeče o zaměstnání evidované na úřadu práce a motivovat je k výběru a absolvování tzv. zvolené rekvalifikace – uchazeč je nabádán ke zvolení takového kurzu, který svou náplní bude pro firmu nejpotřebnější.

5.7 Dodatek k osvědčení Europass, možnost získat vyšší ověření, tzv. apostilu

Další rozvoj NSK zajistil pro klienty, kteří úspěšně složili zkoušku z PK, možnost bezplatně získat cizojazyčný „Dodatek k osvědčení o získání profesní kvalifikace“ (dále jen „Dodatek“).

Dodatek je součástí dokumentů Europass. Doplnuje osvědčení o získání profesní kvalifikace tím, že uvádí odborné způsobilosti převzaté ze schválené anglické verze kvalifikačního standardu. Mimo jiné potvrzuje i úroveň kvalifikace ve vztahu k Evropskému rámci kvalifikací.

Další možností ověření je doložka, tzv. apostila, která se připojuje za oficiální osvědčení. Tou se prokazuje ověření podpisu a otisku razítka na osvědčení za účelem jeho použití v zahraničí. Apostilu vydává Ministerstvo zahraničních věcí ČR v českém jazyce na základě potvrzení o správnosti předloženého dokladu, vydaného MŠMT, přičemž pro použití v zahraničí je nezbytný ověřený překlad.

5.8 Finanční přínos Národní soustavy kvalifikací

Implementace zákona č. 179/2006 Sb. a NSK s sebou nese pouze výdaje ze státního rozpočtu, ale naopak do státního rozpočtu a rozpočtů obcí a krajů též (přímo a nepřímo) přispívá, a to ze dvou základních zdrojů. Prvním zdrojem jsou finance spjaté s výběrem správních poplatků za udělení a prodloužení autorizace, druhým pak příjem daně z přidané hodnoty ceny zkoušek z profesní kvalifikace.

Správní poplatek za udělení autorizace hrazený žadatelem o udělení autorizace je 1 500 Kč pro jednu profesní kvalifikaci, 500 Kč je to pak při prodloužení autorizace pro jednu profesní kvalifikaci. (K prosinci 2020 bylo uděleno cca 6 350 autorizací a cca 2 100 prodlouženo.) **Příjmy státního rozpočtu ze správních poplatků tedy k tomuto datu činily cca 10 575 000 Kč.**

Zákon č. 179/2006 Sb. uvádí, že autorizované osobě náleží za provedení zkoušky profesní kvalifikace úhrada, která je příjmem autorizované osoby. Pokud budeme vycházet z předpokladu, že průměrná cena zkoušky se pohybuje okolo **2 000 Kč bez DPH**, počet zrealizovaných zkoušek je **246 969** a DPH platí přibližně 60 % autorizovaných osob, pak **suma vybraná na DPH se pohybuje okolo 78 000 000 Kč.**

Neopomenutelným, avšak problematicky vyčíslitelným zdrojem příjmů je fakt, že významná část uchazečů o zaměstnání, kteří projdou rekvalifikačními vzdělávacími programy, jež je dovedou až k úspěšnému vykonání zkoušky z profesní kvalifikace, se po následném získání zaměstnání stávají plátcí do systému, místo aby nadále zůstávali v evidenci Úřadu práce a pobírali související sociální dávky.

5.9 Národní soustava kvalifikací naplňuje strategické dokumenty

Národní soustava kvalifikací se stala účinným nástrojem pro naplňování několika doporučení Rady Evropské unie.

- DOPORUČENÍ RADY ze dne 20. prosince 2012 o uznávání neformálního a informálního učení.
ČR se zavázala mít nejpozději v roce 2018 fungující režim uznávání neformálního a informálního učení, který jednotlivcům umožní: dosáhnout uznání znalostí, dovedností a kompetencí, které si osvojili prostřednictvím neformálního a informálního učení a získat úplnou kvalifikaci, nebo případně částečnou kvalifikaci, na základě uznaných zkušeností získaných neformálním a informálním učením. Národní soustava kvalifikací přímo vychází z uvedeného doporučení a svou charakteristikou a principy jej zcela naplňuje.
- DOPORUČENÍ RADY ze dne 19. prosince 2016 o cestách prohlubování dovedností: nové příležitosti pro dospělé.
Toto doporučení si mimo jiné klade za cíl, aby dospělí jedinci dosáhli kvalifikace úrovně 3 nebo 4 evropského rámce kvalifikací, v závislosti na vnitrostátních okolnostech, a tím získali širší škálu dovedností, vědomostí a kompetencí, jež jsou relevantní pro trh práce a aktivní zapojení

do společnosti. Jedním ze základních principů národních soustav kvalifikací je odražení aktuálních potřeb trhu práce, čímž se obsah profesních kvalifikací stává pro tento trh zcela relevantní. NSK je naplněna především kvalifikacemi na úrovni 3 a 4 EQF, které většinou skládají úplné profesní kvalifikace.

- DOPORUČENÍ RADY ze dne 22. května 2017 o evropském rámci kvalifikací pro celoživotní učení, kterým se zrušuje doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. dubna 2008 o zavedení evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení. Od roku 2008 jsou členské státy povinny reagovat na existenci Evropského rámce kvalifikací a implementovat jej do svých vzdělávacích systémů.

Cílem opatření je:

- povzbudit k používání EQF sociální partnery, veřejné služby zaměstnanosti, poskytovatele vzdělání;
- podpořit srovnatelnost kvalifikací mezi zeměmi, které Evropský rámec kvalifikací používají a dále podpořit pravidelnou aktualizaci vnitrostátních systémů kvalifikací;
- zajistit, aby kvalifikace s uznanou úrovní Evropského rámce kvalifikací vycházely ze společných zásad pro zajišťování kvality.

Národní soustava kvalifikací je v ČR momentálně jediným systémem, který byl a je schopen plně implementovat Evropský rámec kvalifikací (EQF). Každá profesní kvalifikace má od svého vzniku přiřazenou úroveň EQF, která je vždy v rámci revize profesní kvalifikace znovu přehodnocována, případně aktualizována. Národní soustava kvalifikací tak značně přispívá k mobilitě držitelů osvědčení o získání profesní kvalifikace. Zároveň přispívá k jeho rozšíření a využívání z řad sociálních partnerů, tedy tvůrců profesních kvalifikací, kteří jsou v rámci tvorby a revizí profesních kvalifikací povinni s tímto nástrojem pracovat a průběžně se s ním seznamovat.

Národní soustava kvalifikací je velmi úzce propojena rovněž s národními strategickými dokumenty. Uvádíme přehled resortů, jejich strategických dokumentů a opatření, která jsou naplňována prostřednictvím NSK. Podrobné plnění a vyhodnocení jednotlivých strategických dokumentů je uvedeno v příloze 4.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

- Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v ČR (2016–2018)
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (2019–2023)

Ministerstvo práce a sociálních věcí

- Práce 4.0 (2017–2019)
- Společnost 4.0 (2017–2019)
- Strategie digitální gramotnosti (2015–2020)
- Akční plán Strategie digitální gramotnosti ČR
- Národní akční program bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Ministerstvo průmyslu a obchodu

- Strategie Národní politiky kvality v ČR 2016–2020
- Politika druhotných surovin České republiky
- Plán systémového snížení administrativní zátěže podnikání na období 2019–2022
- Národní strategie umělé inteligence 2019+
- Strategie podpory malých a středních podniků v České republice pro období 2021–2027

Ministerstvo pro místní rozvoj

- Koncepce státní politiky cestovního ruchu 2014–2020 (MMR)

Vláda ČR

- Akční plán na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti ČR
- Národní program reform
- Digitální Česko 2018+
- Inovační strategie ČR 2019–2030
- Akční plán pro Inovační strategii ČR 2019–2030
- Strategický rámec Česká republika 2030
- Implementační plán ČR 2030

Podrobný výčet v **příloze č. 5.**

5.10 Národní soustava kvalifikací plní osvětovou roli v oblasti dalšího vzdělávání

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy společně s Národním pedagogickým institutem ČR zorganizovalo v letech 2018 až 2020 řadu jednání týkajících se osvěty Národní soustavy kvalifikací, viz tabulka č. 8. Kromě toho pořádá pravidelně různé konference a semináře, které se tématu NSK přímo dotýkají. (V roce 2020 byly některé akce zrušeny nebo přesunuty z důvodu pandemie Covid–19.)

Tabulka č. 8. – Osvětová činnost MŠMT k propagaci NSK

Název jednání	Počet uskutečněných jednání v letech 2018–2020 za aktivní účasti MŠMT a NPI ČR
Semináře ČMKOS	9
EFES – ÚP – semináře pro pracovníky ÚP	13
Setkání autorizovaných osob (projekt UpSkillig)	13
Setkání klíčových aktérů v krajích (projekt UpSkillig)	13

EFES

V rámci projektu Efektivní služby zaměstnanosti jsou Úřady práce pořádány regionální semináře pro pracovníky úřadů práce na nichž informuje MŠMT nebo NPI ČR o systému propojení rekvalifikačních kurzů s Národní soustavou kvalifikací.

ČMKOS

V rámci projektu Sociální dialog a Společnost 4.0 jsou uskutečňovány regionální diskusní fóra o významu celoživotního učení. MŠMT a NPI ČR na seminářích představuje Národní soustavu kvalifikací.

EURES

NPI ČR ve spolupráci s ÚP ČR připravil sérii seminářů pro zaměstnance úřadů práce, jejichž obsahem jsou výstupy projektů realizovaných NPI ČR. Součástí seminářů je i hodinový blok věnovaný NSK. Semináře se konají na jednotlivých pracovištích ÚP po celé ČR. V roce 2019 proběhlo 13 z celkem 26 plánovaných seminářů a bylo proškoleny 344 účastníků (celkem bude proškoleny 714 osob).

V roce 2020 byly semináře vzhledem k situaci pozastaveny a na základě dohody mezi NPI ČR a ÚP ČR vzniká v NPI ČR seminář v elektronické podobě, který bude zaměstnancům ÚP ČR k dispozici. Cílem série seminářů je proškolení 1 000 zaměstnanců ÚP zapojených do projektu EURES.

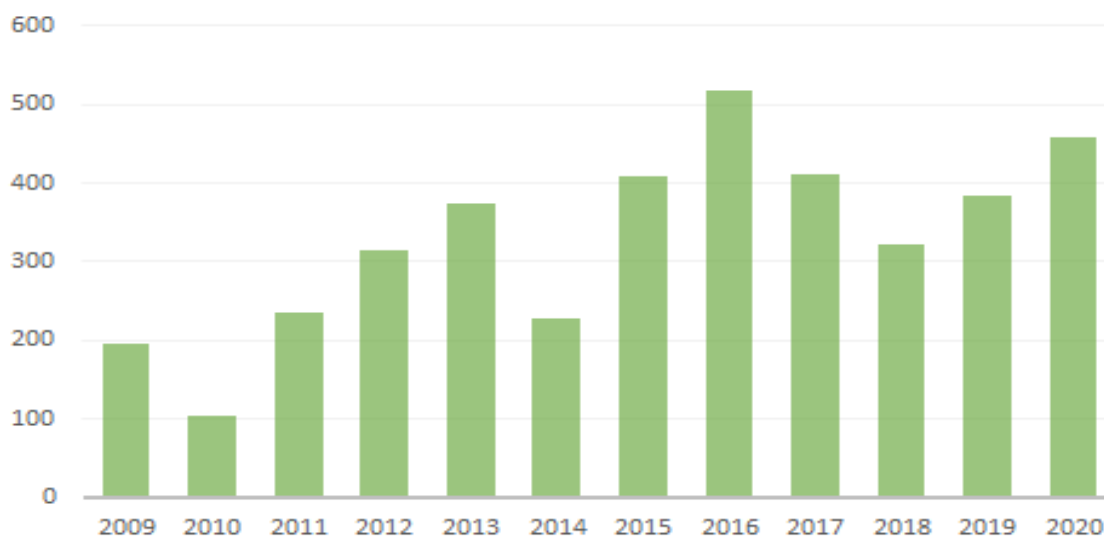
UpSkilling

V roce 2019 byl NPI ČR zahájen projekt UpSkilling, který se ve vybraných aktivitách zaměřuje na optimalizaci sítě autorizovaných osob. Projekt realizoval v roce 2020 14 setkání autorizovaných osob (v každém kraji) a 14 setkání klíčových aktérů (v každém kraji). Klíčovými aktéry se projektem rozumí zaměstnavatelé, zástupci daného kraje, úřady práce, školy a vzdělávací instituce. Současně bylo realizováno setkání autorizovaných osob na národní úrovni, kde byli přizváni zástupci autorizujících orgánů a MŠMT. Setkání jsou zacílená na vytvoření vazeb a spolupráce všech zúčastněných na krajské i národní úrovni. Projekt v obdobném rozsahu pokračuje i v roce 2021.

Helpline

V rámci NPI ČR funguje informační a poradenská podpora široké veřejnosti k problematice neformálního vzdělávání, a to již od doby spuštění veřejného registru národních kvalifikací. Slouží primárně občanům zvažujícím získání profesní kvalifikace a subjektům nebo fyzickým osobám, které plánují stát se autorizovanou osobou nebo jí již jsou. Služba je nabízena prostřednictvím elektronických formulářů v registru Národní soustavy kvalifikací a v portálu Vzdělávání a práce, ale veřejnost využívá i jiných komunikačních možností, nebo se přímo obrací na MŠMT a jeho věcně příslušnou sekci. Jak je patrné z grafu č. 9 bylo v roce 2020 v rámci helpline podpory NPI ČR zpracováno 458 dotazů týkajících se NSK.

Graf č. 9 – Počet dotazů k NSK v letech 2009–2020

vzdelavaniaprace.cz

Hlavním nástrojem propagace NSK je web Vzdělávání a práce, který byl vytvořen s cílem:

- informovat veřejnost o projektu NSK,
- propojit NSK s pracovním trhem,
- přinášet příklady dobré praxe.

Od roku 2019 byl web doplněn o propagační podstránku <https://blog.vzdelavaniaprace.cz/>, která 4x měsíčně informuje veřejnost o NSK a dalším vzděláváním. V roce 2021 je portál Vzdělávání a práce upravován tak, aby odpovídal současným trendům a zacíлил na konkrétní potřeby cílových skupin.

6 SWOT analýza stávajícího systému Národní soustavy kvalifikací

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ● Více než 240 tis. držitelů osvědčení o získání PK. ● 24 tis. zájemců o získání osvědčení ročně. ● Jediný nástroj v ČR, umožňující ověřit a formálně uznat dovednosti, získané mimo systém počátečního vzdělávání. ● NSK naplňuje mezinárodní a národní strategické dokumenty. ● NSK zvyšuje uplatnitelnost jedince na trhu práce. ● NSK dokáže rychle reagovat tak na aktuální potřeby trhu práce (průmyslu 4.0), legislativy apod. ● Aktivní zapojení zaměstnavatelů do tvorby PK. ● Propojení NSK s jinými právními předpisy. ● Propojení dalšího a počátečního vzdělávání prostřednictvím ÚPK. ● NSK funguje jako ucelený systém, využívaný při revizích RVP a ŠVP. ● Možnost získat stupeň vzdělání prostřednictvím ÚPK. ● Nástroj pro řešení předčasných odchodů ze vzdělávání. ● Propojení NSK s rekvalifikacemi. ● Dodatek k osvědčení Europass a úroveň EQF usnadňují mobilitu. ● Zdroj pro obsah a realizaci komerčních kurzů vzdělávání dospělých. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Komplikovaná tvorba a zdlouhavé schvalovací procesy PK. ● Nedostatečné pokrytí PK autorizovanými osobami. ● Nedostatečné povědomí veřejnosti o existenci a možnostech využívání NSK. ● Proporční nevyváženost pokrytí jednotlivých sektorů PK. ● Finanční a personální náročnost na zajištění tvorby a aktualizace popisů PK. ● Neflexibilita systému vyplývající z některých omezení daných zastaralou legislativní úpravou - zákonem č. 179/2006 Sb.
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ● Prohlubovat vazbu NSK na počáteční vzdělávání a využít NSK jako cestu k větší flexibilitě (modularizaci) středního odborného školství. ● Využívat NSK jako univerzální nástroj v rámci kvalifikační legislativy ČR. ● Využívat NSK v rekvalifikacích a živnostech, pro podporu modularizovaného vzdělávání. ● Provazovat tvorbu nových či inovovaných PK s trendy v oblasti průmyslu 4.0, práce 4.0, inovacemi, digitalizací, modularizací, monitoringem potřeb trhu práce, strategickými dokumenty. ● Zvyšovat míru pokrytí profesních kvalifikací autorizovanými osobami. ● Zvyšovat povědomí a míru využití NSK ze strany veřejnosti, škol, vzdělávacích institucí a firem. ● Učinit proces tvorby a rozvoje NSK více flexibilní. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Zastarání soustavy, pokud nebude dostatečně pružně aktualizována dle potřeb vývoje trhu práce. ● Nevyužívání NSK jednotlivci, zaměstnavateli, státní sférou. ● Nedostatečné využívání NSK v důsledku omezení podpory NSK pouze na tvorbu a revizi PK bez adekvátní podpory jejího využívání praxí a podpory propagace systému. ● Výrazné omezení finanční a personální podpory tvorby a udržování soustavy.

7 Závěr

Materiál věnující se evaluaci Národní soustavy kvalifikací dokládá, že za 15 let existence systému ověřování odborných kompetencí dle zákona č. 179/2006 Sb. se prokázala jeho funkčnost, životaschopnost a užitečnost. Vedle rolí, které vyplývají přímo z výše zmíněného zákona, si systém našel i řadu jiných, původně neočekávaných forem využití – pro dokládání odborných způsobilostí ve spojení s konkrétními zákony, jako nositel tématu dalšího vzdělávání obecně, jako prostředek zkvalitňování obsahu rekvalifikačních kurzů i jako zdroj věcného obsahu inovovaných RVP či ŠVP. Za uplynulé období byl v této oblasti položen dobrý a robustní základ. Rozvoj a kultivace systému Národní soustavy kvalifikací včetně zvýšení jejího užívání všemi relevantními aktéry je úkolem pro další období.

Seznam zkratk

AOr	autorizující orgán
AOs	autorizovaná osoba
CDK	centrální databáze kompetencí
EQF	evropský kvalifikační rámec
HK ČR	Hospodářská komora ČR
HS	hodnotící standard
ISKA	Informační systém pro kvalifikace a autorizace
IS NSK	informační systém Národní soustavy kvalifikací
KS	kvalifikační standard
MOV	Modernizace odborného vzdělávání
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NPI ČR	Národní pedagogický institut České republiky
NUV	Národní ústav vzdělávání
NSK	Národní soustava kvalifikací
NSP	Národní soustava povolání
OV	odborné vzdělání
PK	profesní kvalifikace
RVP	rámcový vzdělávací program
SPD ČR	Svaz průmyslu a dopravy ČR
ŠVP	školní vzdělávací program
ÚP ČR	úřad práce ČR
ÚPK	úplná profesní kvalifikace